

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การแข่งขันทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ก็ขึ้นอยู่กับการศึกษา การพัฒนาการเมืองก็ขึ้นอยู่กับการศึกษา สังคมกำลังเสื่อมโทรมก็หันไปพึ่งการศึกษา (วิชัย ตันศิริ, 2549: 2) เพราะการศึกษาคือกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมทั้งในด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ตลอดจนมีความสามารถในการประกอบกิจการงานต่างๆ อย่างเต็มที่แล้ว ย่อมจะช่วยพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้าน (ชนัด ชุ่มจิต, 2544:11)

การศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมวลมนุษยชาติ เพราะการศึกษาเปรียบเสมือนดวงประทีปส่องนำชีวิต เป็นประตูของความสำเร็จและเป็นกุญแจแห่งอารยธรรม ดังนั้นจึงไม่มีประชาชาติใดในโลกอันกว้างใหญ่ที่ปฏิเสธความสำคัญของการศึกษา เพราะต่างตระหนักดีว่าพวกเขาอาจจะดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างสงบสุขหากปราศจากการศึกษา ความจริงการศึกษานั้นไม่เพียงแต่จะมีความจำเป็นต่อมนุษย์เท่านั้น หากทั้งยังมีความจำเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อมัลลুকอื่นๆ ของอัลลอฮ์ ﷻ อีกด้วย (อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต, 2546:1)

จากความสำคัญดังกล่าวอิสลามจึงตระหนักและให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากทั้งอัลกุรอานและอัลหะดีษเองนั้น ได้พูดถึงและกระตุ้นเตือนให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาเอาไว้มากมายหลายที่ด้วยกัน ล้วนแล้วแต่แสดงให้เห็นว่า ด้วยการศึกษาเท่านั้น ที่จะเป็นกุญแจสำคัญสำหรับมุสลิมในการที่จะไขไปสู่ความสำเร็จในทุกเรื่องราวทั้งในโลกนี้และโลกหน้า อัลลอฮ์ ﷻ ได้สร้างมนุษย์ให้มีสภาพเอื้อต่อการเรียนรู้มนุษย์มีศักยภาพและความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาเลยทีเดียว นอกจากนี้แล้ว ภายหลังจากที่มนุษย์ได้คลอดออกมาจากครรภ์มารดาแล้ว เขาก็ต้องเรียนรู้เรื่องราวรอบตัวตลอดชีวิตอีกด้วย ด้วยเหตุนี้เอง การประทานโองการอัลกุรอานของพระเจ้ามายังมนุษยชาติ โดยผ่านท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ นั้นจึงเริ่มต้นด้วยกลุ่มโองการที่ใช้ให้มนุษย์ “อ่าน” เป็นอันดับแรก (กฤษดา เวลาดีและศุภิศรา มาศชาย, 2549:17)

ดั่งที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงดำรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿أَقْرَأْ بِأَسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ﴿١﴾ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ﴿٢﴾
 أَقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ﴿٣﴾ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ﴿٤﴾ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ
 يَعْلَمْ ﴿٥﴾﴾

(1-5 :)

ความว่า “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้าผู้ทรงบังเกิด ทรง
 บังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้านั้นผู้ทรง
 ใจบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้”

(อัล อะลัก : 1-5)

นอกจากนั้นหากใครได้ศึกษาอัลกุรอานอย่างจริงจังแล้วจะพบว่า ตลอดเนื้อหา
 สารการดำเนินเรื่องของอัลกุรอานนั้น ได้มีการสอดแทรกและเตือนสติให้มนุษย์ได้ใช้ความคิดและ
 สติปัญญา เพื่อการใคร่ครวญ วิเคราะห์ วิจัย ค้นคว้า เรียนรู้ และทำความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ รอบตัว

ดั่งที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงดำรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿...إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ﴾

(4:)

ความว่า “...แท้จริงในการนั้น แน่นนอนเป็นสัญญาณสำหรับหมู่ชน
 ผู้ใช้ปัญญา” (อีรเราะฮุด:4)

จากอายะฮ์อัลกุรอานที่ได้กล่าวมาข้างต้นได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา
 ในอิสลามทั้งสิ้น ดังนั้นอิสลามจึงกำหนดให้เป็นวาญิบ (จำเป็น) บนมุสลิมทุกคนที่จะต้อง
 ทำการศึกษาหาความรู้เพื่อจะได้นำเอาความรู้ไปสู่การปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบทั้งที่เป็น
 ความรับผิดชอบโดยส่วนตัว (Fard al-Ayn/the individual obligation) และความรับผิดชอบโดย
 ส่วนรวม (Fard al-Khiphyyah/the social obligation)(กฤษฎา เวลาดิและศุกิศรา มาศชาย, 2549:21)

การจัดการศึกษาของแต่ละชนชาติศาสนาต่างก็มีการจัดการศึกษาเฉพาะที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อ อิสลามมีความเชื่อว่ามนุษย์นั้นถูกบังเกิดมามิใช่เพื่อเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อันใดเว้นเสียแต่เพื่อทำการภักดีต่อเอกองค์อัลลอฮฺ ﷻ แต่เพียงผู้เดียว และเพื่อเป็นตัวแทน(คอลีฟะฮฺ) ของพระองค์อัลลอฮฺ ﷻ บนพื้นแผ่นดิน

ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ۗ ﴾

(56:)

ความว่า “และฉัน (อัลลอฮฺ) มิได้สร้างญินและมนุษย์เพื่ออันใด เว้นแต่ให้เคารพภักดีฉัน”

(ซูเราะฮฺ อัจซารียาต: 56)

﴿ وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَأِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً... ﴾

(177:)

ความว่า “และจงรำลึกถึงขณะที่พระเจ้าของเจ้าได้ตรัสแก่มลาอิกะฮฺว่า แท้จริงข้าจะให้มีผู้แทนคนหนึ่งในพิภพ...”

(ซูเราะฮฺ อัลบะกอเราะฮฺ: 30)

จากความเชื่อดังกล่าวอิสลามจึงจัดการศึกษาโดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์หลักที่สอดคล้องกับสาเหตุการสร้างมนุษย์ของพระผู้เป็นเจ้าดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นเพื่อให้การจัดการศึกษาได้มีการขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ดีและนำพาประชาชาติมุสลิมบรรลุจุดมุ่งหมายตามหลักการศึกษาในอิสลามอย่างสมบูรณ์แล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดการศึกษาภายใต้ระบบหรือแนวคิดการศึกษาในอิสลาม

ปัจจุบันประชาชาติมุสลิมกำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤติ เพราะพวกเขาไม่สามารถพัฒนาและจัดการศึกษาในกับบุตรหลานของพวกเขาด้วยระบบการศึกษาอิสลามที่ถูกต้องได้ ทั้งๆ ที่ระบบการศึกษาอิสลามหรืออิสลามศึกษานั้นนับได้ว่าเป็นปัจจัยหลักที่จะนำประชาชาติไปสู่ความ

เจริญรุ่งเรืองได้ นอกจากนั้นระบบการศึกษาอิสลามยังต้องเผชิญกับการท้าทายด้วยรูปแบบที่หลากหลายซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นภัยคุกคามที่นับได้ว่าเป็นอันตรายที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของสงครามทางความคิดที่ศัตรูของอิสลามพยายามนำมาเป็นเครื่องมือ นั่น เป็นสิ่งที่ถูกหลานมุสลิมได้รับผลกระทบมากที่สุด ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะความอ่อนแอของพวกเขาเอง และเมื่อต้องเผชิญกับแผนร้ายของศัตรู พวกเขาจึงมีแต่จะอ่อนแรงลงไปเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษาทั้งระบบ ดังที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้ (เช่น มุฮัมมัด ซาฮาดะฮ์, ม.ป.ป.:คำนำ)

สำหรับการจัดการศึกษาอิสลามในประเทศไทยนั้นมีรูปแบบและระบบการศึกษาที่หลากหลาย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กับแนวทางการจัดการศึกษาตามแนวศาสนาอิสลามได้ระบุไว้ว่า รูปแบบการศึกษาในอิสลามมี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งขณะนี้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 15 (1) เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระบบ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 15 (2) ที่สอนเฉพาะวิชาศาสนาอย่างเดียว และไม่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษานอกระบบ ส่วนการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาในปอเนาะแบบดั้งเดิมหรือการศึกษาตามบ้านผู้รู้ก็ได้

ในส่วนของระบบการศึกษานั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กับแนวทางการจัดการศึกษา ตามแนวศาสนาอิสลามได้ระบุไว้ดังนี้

1. การจัดการศึกษาขั้นปฐมวัยตามหลักการอิสลาม คือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ ได้แก่ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิดหรือที่เรียกว่า ระดับเรอาฎะฮฺ (Raudhah) หรือบางคนเรียกว่าอนุบาลอิสลาม (พิสุทธิ บุญเจริญ, 2541:16) เป็นการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานชาวไทยมุสลิมอายุ 3-5 ปี

2. การสอนศาสนาและจริยธรรม เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มัสยิดเช่นกัน ได้แก่ ศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิด ซึ่งจัดตั้งขึ้นในบริเวณมัสยิดหรือที่อื่นๆ นอกมัสยิดที่มีผู้บริจาคหรือยกให้มัสยิด (กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2540:1) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าตาดีกา โดยจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กอายุ 6-12 ปี มีระเบียบกรมศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิด พ.ศ. 2540 รองรับ

3. การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาตามโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามมาตรา 15 (1) และ 15 (2) ซึ่งได้พัฒนามาจากการจัดการศึกษาที่เรียกว่า “ปอเนาะ”

4. การจัดการศึกษาระดับปริญญา ซึ่งจะเปิดสอนที่วิทยาลัยอิสลามในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี สอนในระดับปริญญาตรี

การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นสถาบันการศึกษา

อิสลามในระบบที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาทั้งวิชาการทางศาสนาและวิชาการทางสามัญ ซึ่งผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อหลังจากจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาซึ่งตรงกับ ผลการวิจัย ไพศิษฐ์ ชีวกุล(2532:159) ที่พบว่า “โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้รับความนิยม จากผู้เรียนและผู้ปกครองจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างมาก และสามารถเป็นตัวเชื่อมของ สังคมมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สามารถรักษาวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ภาษา และที่สำคัญคือ เป็นสถาบันสืบทอดศาสนาอิสลามไว้อย่างเหนียวแน่น ซึ่งการเรียนศาสนาอย่างเป็นระบบ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่จัดอยู่ในปัจจุบันนี้ก็ยังสำคัญและจำเป็นต่อไปในอนาคต”

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นที่นิยมของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลาน เข้าศึกษาต่อก็จริงอยู่ แต่ปัจจุบันยังต้องเผชิญกับปัญหาจากอิทธิพลหลายๆ ด้าน ส่วนหนึ่งได้ อิทธิพลจากปรัชญาที่มีแนวคิดต่างไปจากแนวคิดหรือความเชื่อของอิสลามเพราะประเทศไทยนั้น ไม่ได้มีปรัชญาการศึกษาที่เป็นของตัวเองอย่างเต็มตัว แต่ส่วนใหญ่แล้วได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่ม ปรัชญาตะวันตกในหลายๆ ช่องทางด้วยกัน เช่น จากการบุคคลที่ได้มีโอกาสไปศึกษาต่อใน ตะวันตกและกลับมามีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา และ “รวมไปถึงการ เข้ามาของชาวยุโรปที่เป็นพ่อค้า ผู้เผยแผ่ศาสนา และบาทหลวงหรือหมอสอนศาสนา(Missionary) ซึ่งเข้ามาใน ประเทศไทยนอกจากจะมีความประสงค์ตามภารกิจแล้วยังได้เผยแพร่ความคิดตามแบบของตน ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงหลายประการเกิดขึ้นในไทย”(สมหมาย จันทรเรือง, 2544:28) ซึ่ง แนวคิดของปรัชญาตะวันตกนั้นส่วนใหญ่แล้วจะมุ่งแสวงหาคำตอบของคำถาม โดยอาศัย กระบวนการต่างๆ เช่น การวิเคราะห์ วิจารณ์ การคิดผ่านสติปัญญา เหตุผล อาจจะคล้ายๆ กับ ปรัชญาอิสลาม แต่ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนก็คือกลุ่มปรัชญาตะวันตกนั้นไม่ยอมรับในวะหีย์ (วิวรณ์) หรือไม่ก็จะยอมรับเฉพาะในส่วนที่สามารถทดลองหรือพิสูจน์ได้เท่านั้น ฉะนั้นความ แตกต่างทางด้านพื้นฐานทางการยอมรับหรือหลักความเชื่ออันนี้จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการ จัดการศึกษาอิสลามในหลายๆด้าน เช่น ด้านความมุ่งหมายหรือเป้าหมายการจัดการศึกษาอิสลาม ด้าน หลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น ปัญหาดังที่กล่าวมานั้นจะส่งผลโดยตรงต่อการ การจัดการศึกษาในอิสลาม กล่าวคือไม่สามารถระทำการจัดการศึกษาได้เต็มรูปแบบตามหลักการของ อิสลามอย่างแท้จริง

นอกจากนั้นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามยังมีปัญหาด้านคุณภาพอีกหลายๆ ด้าน นาวาลย์ ปานากาเซ็ง (2544:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุงโดยเร่งด่วนถึงพอใช้ในทุก ปัจจัยคุณภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะของการปฏิบัติงานตามเกณฑ์คุณภาพของสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประสบอยู่เป็นจำนวนมากที่สุดในแต่ละปีจักษุคุณภาพ คือ ปัญหาการไม่ปฏิบัติตามปรัชญาและเป้าหมาย ซึ่งโรงเรียนควรแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการจัดให้นักเรียน และบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดปรัชญาและเป้าหมายโรงเรียน ปัญหาการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับปรัชญา/เป้าหมายของโรงเรียน ความต้องการของนักเรียนและชุมชน โรงเรียนควรแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับปรัชญา/เป้าหมายของโรงเรียน ความต้องการของนักเรียนและชุมชน ปัญหาขาดแคลนบุคลากร ไม่เพียงพอกับหน้าที่งานที่มีมากขึ้น

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส สงขลาและสตูล เป็นจังหวัดที่มีความแตกต่างกันทางด้านศาสนา ขนบธรรมเนียม ภาษา และองค์ประกอบด้านวัฒนธรรมในหลายๆ ด้าน จังหวัดปัตตานีเป็นหนึ่งใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีลักษณะทางสังคมแบบพหุสังคม (Plural society) กล่าวคือมีประชากรประกอบด้วยชาวไทยพุทธเป็นส่วนน้อย และชาวไทยมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งชาวไทยมุสลิมนั้นมีระเบียบประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ และการปฏิบัติเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นชัดแตกต่างจากชาวไทยพุทธอย่างสิ้นเชิง ดังนั้นถือได้ว่า ชุมชนปัตตานีจึงเป็นชุมชนเฉพาะตัว (Unique society) ที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งจากลักษณะดังกล่าวนี้เองทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คนมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เป็นลักษณะเด่นทางสังคม และวัฒนธรรมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งรวมถึงจังหวัดปัตตานีด้วย (สุทธิพงษ์ พรหมไพจิตร, 2541:3 และรัตติยา สาและ, 2544:210)

ชาวมุสลิมในจังหวัดปัตตานีเป็นที่ยอมรับในวงการของผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการศาสนาอิสลามว่าเป็นแหล่งที่มีผู้มีความรู้ทางศาสนาอิสลามและปัตตานียังเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ศาสนาอิสลามที่สำคัญของประเทศไทย นักศึกษาจากจังหวัดต่างๆ ทั้งภาคกลางและภาคใต้ได้เข้ามาศึกษาและนำเอาระบบการเรียนการสอนไปใช้ในจังหวัดของตนจนแพร่หลาย อย่างเช่น นักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาได้มีการคัดลอกเอกสารหรือผลงานวิชาการของเช็ค ดาเวด บิน อับดุลเลาะ อัล-ฟาฏอนีและเช็ค ไชนัลอาบีดันอัล-ฟาฏอนี เพื่อไปเป็นเอกสารการเรียนการสอนในมาตุภูมิของตน นอกจากนั้นยังมีมุสลิมในประเทศใกล้เคียงได้เข้ามาศึกษาด้วย เช่น มลายู พม่า เขมร ฟิลิปปินส์หรือศึกษาจากชาวปัตตานีที่สอนอยู่ในมกเกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ทั้งนี้มีหลักฐานจนถึงปัจจุบัน คือตำรับตำราศาสนาอิสลามที่ชาวปัตตานีเรียบเรียงหรือแปลนั้นยังเป็นที่นิยมและใช้สอนวิชาศาสนาอิสลามทั้งในภาคใต้ ภาคกลางตลอดจนประเทศเพื่อนบ้าน (โมหัมมัด อับดุลกาเดร์, 2526:71, พีรยศ ราฮิมมูลา, 2545:109 และ อนันต์ วัฒนานิก, 2531:137)

ปัจจุบันจังหวัดปัตตานีมีจำนวนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมากที่สุดใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งจากการศึกษาเกี่ยวกับจำนวนร้อยละ โรงเรียนเอกชนประเภทอิสลามคู่สามัญ สังกัดสำนักงานบริหารการศึกษาเอกชน ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า จังหวัดปัตตานี มีอัตราร้อยละ 43.38 จังหวัดนราธิวาสมีอัตราร้อยละ 33.82 และ จังหวัดยะลามีอัตราร้อยละ 22.79 (สำนักผู้ตรวจราชการ, 2549)

ตามที่กล่าวมาสรุปได้ว่า จังหวัดปัตตานีมีความสำคัญตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน โดยเฉพาะในด้านการศึกษาดังที่ถูกล่ามลักกันว่าจังหวัดปัตตานีเป็น ศูนย์กลางแห่งการศึกษาอิสลามตลอดมา ปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามถือได้ว่าเป็นสถาบันสำคัญที่ได้จัดการศึกษาทั้งด้านความรู้วิชาศาสนาและวิชาสามัญ ซึ่งผู้ปกครองของเด็กหลากหลายสถานที่ต่างให้ความสนใจและส่งบุตรหลานของตนเข้าศึกษาต่อกันเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าในภายหลังได้เกิดปัญหาต่างๆ นานา รวมไปถึงปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาในหลายๆ ด้าน

จากความเป็นมาของปัญหาและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัญหา อุปสรรคต่างๆ ในด้านคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เช่น ปัญหาการไม่ปฏิบัติตามปรัชญาและเป้าหมาย ปัญหาการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับปรัชญาเป้าหมายของโรงเรียน ความต้องการของนักเรียนและชุมชน ปัญหาขาดแคลนบุคลากร ไม่เพียงพอกับหน้าที่งานที่มีมากขึ้น รวมไปถึงอิทธิพลต่างๆ จากปรัชญาที่วางอยู่บนหลักการที่ต่างไปจากหลักการจัดการศึกษาอิสลามจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องหลักการจัดการศึกษาอิสลามของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี เพื่อนำเสนอหลักการจัดการศึกษาในอิสลามและเพื่อเป็นแนวทางที่จะมาช่วยปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆ และพัฒนาการจัดการศึกษาอิสลามของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพเต็มรูปแบบตามหลักการจัดการศึกษาในอิสลาม ตลอดจนเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าทำการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและรักษาไว้ซึ่งความเป็นศูนย์กลางการศึกษาสืบไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินการตามหลักการจัดการศึกษาอิสลามของผู้บริหารในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี ใน 2 ด้าน คือ

1.1 ด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.2 หลักสูตรการศึกษา

2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินการตามหลักการจัดการศึกษาอิสลามของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี ใน 3 ด้าน

2.1 ด้านคุณลักษณะของครูในทัศนะอิสลาม

2.2 ด้านจรรยาบรรณของครูอิสลามศึกษา

2.3 ด้านรูปแบบและวิธีการสอน

3. เพื่อเปรียบเทียบหลักการจัดการศึกษาอิสลามของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้าน เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน

4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษาอิสลามของผู้บริหารและครูสอนวิชาศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี

1.3 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบถึงระดับการดำเนินการตามหลักการจัดการศึกษาอิสลามของผู้บริหารในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี ใน 2 ด้าน คือ ด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา และด้านหลักสูตรการศึกษา

2. ทราบถึงระดับการดำเนินการตามหลักการจัดการศึกษาอิสลามของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี ใน 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของครูในทัศนะอิสลาม ด้านจรรยาบรรณของครูอิสลามศึกษา และด้านรูปแบบและวิธีการสอน

3. ทำให้ทราบถึงหลักการจัดการศึกษาอิสลามของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี ที่มีความแตกต่างกันในด้าน เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน

4. ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษาอิสลามของผู้บริหารและครูสอนวิชาศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี

5. เป็นแนวทางและให้ความรู้สำหรับนักการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้สนใจทั่วไปในการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้ต่อไป

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาหลักการจัดการศึกษาอิสลามของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตของเนื้อหาที่จะศึกษาและใช้ในการสร้างแบบสอบถาม มีดังนี้

- (1) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา
- (2) หลักสูตรการศึกษา
- (3) ด้านคุณลักษณะของครูในทัศนะอิสลาม
- (4) ด้านจรรยาบรรณของครูอิสลามศึกษา
- (5) ด้านรูปแบบและวิธีการสอน

1.4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

(1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้บริหาร (ผู้รับใบอนุญาต , ผู้บริหาร ,ครูใหญ่) และครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี จำนวน 57 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 171คน และครูสอนวิชาศาสนาจำนวน 1,457 คน รวมกลุ่มประชากรทั้งสิ้นจำนวน 1,628 คน

(2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหาร (ผู้รับใบอนุญาต , ผู้บริหาร ,ครูใหญ่) และครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี รวมทั้งสิ้น 322 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการของ ทาโร ยามานะ และนำมาแบ่งเป็นสัดส่วนตามชั้นภูมิ และสุ่มอย่างง่าย

1.4.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปร โดยแยกออกเป็น 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ

1.1 ผู้บริหาร จำแนกเป็น

- (1) อายุ แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ ต่ำกว่า 40 ปี 41-50ปี และ 51ขึ้นไป

- (2) วุฒิกการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี
- (3) ประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหาร แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ เป็นผู้บริหารต่ำกว่า10ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป
- (4) ขนาดโรงเรียนแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

1.2 ครูอิสลามศึกษา จำแนกเป็น

- (1) เพศ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ เพศชาย และเพศหญิง
- (2) อายุ แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ อายุต่ำกว่า 30 อายุ31-40ปี อายุ41-50ปี และ 51ขึ้นไป
- (3) วุฒิกการศึกษา แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี
- (4) ประสบการณ์ในการเป็นครู แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ ต่ำกว่า5 ปี และตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป
- (5) ขนาดโรงเรียนแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

2. ตัวแปรตาม

- (1) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา
- (2) หลักสูตรการศึกษา
- (3) ด้านคุณลักษณะของครูในทัศนะอิสลาม
- (4) ด้านจรรยาบรรณของครูอิสลามศึกษา
- (5) ด้านรูปแบบและวิธีการสอน

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

งานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังต่อไปนี้

- 1. การแปลความหมายภาษาไทยของอัลกุรอาน ผู้วิจัยจะยึดความหมายตามอัลกุรอานฉบับฉบับแปลความหมายภาษาไทยโดยสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย ปี ฮ.ศ 1419 จัดพิมพ์โดยศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอานแห่งนครมาดีนะฮ์
- 2. การอ้างอิงตัวบทอัลกุรอานผู้วิจัยอ้างอิงโดยระบุชื่อสุเราะฮ์และลำดับอายะฮ์ไว้

ด้านล่างของทุกตัวบทในเนื้อหา

3. การอ้างอิงหะดีษ ผู้วิจัยจะอ้างอิงตัวบทหะดีษและคำแปลพร้อมระบุชื่อผู้รายงาน ปีพิมพ์ เล่มที่ และเลขหน้า
4. การเทียบพยานุชะอาหรับ-ไทย และอาหรับ-อังกฤษ จะยึดจากตารางเทียบ พยานุชะของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เป็นกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจ ในปี พ.ศ.2549.

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักการจัดการศึกษา หมายถึง แนวทางที่กำหนดหรือสาระสำคัญที่ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาอิสลามของผู้บริหารและครูสอนวิชาศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี ด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา หลักสูตรการศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนการสอน

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หมายถึง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15 (1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดปัตตานี เขต 1 และ เขต 2 ที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาโดยดำเนินการจัดการศึกษาใน 2 หลักสูตรคือ หลักสูตรสามัญและหลักสูตรศาสนา ซึ่งหลักสูตรสามัญนั้นทางโรงเรียนใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ส่วนหลักสูตรศาสนานั้น โรงเรียนใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546

ครูอิสลามศึกษา หมายถึง ครูผู้สอนวิชาศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี ซึ่งประกอบด้วย 3 กลุ่มสาระตามหลักสูตรอิสลามศึกษา 2546 ได้แก่

1. กลุ่มศาสนาอิสลาม ประกอบด้วย วิชาอัลกุรอาน, ตะฟซีร์, หะดีษ, ฟิกฮ์, และ เตาฮีด

2. กลุ่มสังคมศึกษาและจริยธรรม ประกอบด้วยวิชา อดตารีคและอัคล้าค

3. กลุ่มภาษา ประกอบด้วยวิชา ภาษาอาหรับและภาษามลายู

ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มต้นปฏิบัติงานในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

ขนาดโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ซึ่งแบ่งตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ดังนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึงมีจำนวนนักเรียนทั้งโรงเรียนตั้งแต่ 1,001 ขึ้นไป

โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึงมีจำนวนนักเรียนทั้งโรงเรียนตั้งแต่ 501 ถึง 1,000 คน
 โรงเรียนขนาดเล็กหมายถึง มีจำนวนนักเรียนทั้งโรงเรียนไม่เกิน 500 คน
 สนาม หมายถึง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม15(1) ในจังหวัดปัตตานี มี
 จำนวนทั้งสิ้น 57โรงเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง หมายถึง ผู้บริหารและครูสอนวิชาศาสนาในโรงเรียน
 เอกชนสอนศาสนาอิสลามมาตรา (1) 15 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดปัตตานี เขต 1
 และ เขต2 ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจในปี พ.ศ2549.

1.7 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ ดังนี้

1. ﷺ อ่านว่า “สุบฮานะฮฺวะตะอาลา” เป็นคำสรรเสริญต่อเอกองค์อัลลอฮ์ﷻ
 แปลว่า อัลลอฮ์ผู้ทรงมหาวริสุทธิ์
2. ﷻ อ่านว่า “ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม” เป็นคำสรรเสริญและดูอาอูแด่
 ท่านนบีมุฮัมมัด แปลว่า ขออัลลอฮ์ﷻ ทรงศุบัติและให้ความสันติสุขแก่ท่าน
3. ﷻ อ่านว่า “รอฎียัลลอฮูอันฮู” เป็นคำดูอาอูแด่เศาะฮาบะฮฺ แปลว่า ขอให้
 อัลลอฮ์ﷻทรงพอพระทัยต่อท่าน
4. ( ) วงเล็บปีกกาจะใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน
5. (( )) วงเล็บคู่ให้สำหรับตัวบทหะดีษ